

حجم معافیت‌های مالیاتی به عدد درآمدها رسیده است، لایحهٔ تعیین تکلیف این مسئله ۲ سال است خاک می‌خورد

لِزوم ساماندهی معافیت‌ها

بر اساس گزارش‌های مراکز مختلف مطالعاتی، معافیت‌های مالیاتی در ایران بسیار گسترده و بلندمدت هستند. علل و توجیهات معافیت‌های مالیاتی در ایران متنوع است؛ ولی با اغماض، می‌توان به دودسته‌ کلی ۱- «حمایت از اقشار کم‌درآمد» و ۲- «مشوق‌های تولیدی و اقتصادی» تقسیم کرد. به عنوان مثال معافیت پایه مالیات حقوق یا معافیت کالای اساسی از مالیات بر ارزش افزوده از جنس حمایت از فقرا است و معافیت‌های مناطق آزاد و معافیت‌های سسنوات آغاز فعالیت تولیدی (ماده ۱۳۲ ق. م. م.) بیشتر جنبه مشوق فعالیت‌های اقتصادی خاص دارند.

نکته قابل توجه این است که اگرچه برخی از معافیت‌ها و تخفیفات مالیاتی ضروری و اجتناب‌ناپذیر است؛ ولی تعداد بسیاری از معافیت‌های مالیاتی غیرضروری هستند. این معافیت‌های اضافی نه‌تنها اثربخشی در توسعه اقتصادی یا حمایت از اقشار کم‌درآمد ندارند، بلکه آسیب‌هایی نیز در پی دارند. این آسیب‌ها به‌اختصار عبارت‌اند از: نقض برابری افقی و عمودی، افزایش پیچیدگی و عدم کارآمدی نظام مالیاتی، تنزل سطح تمکین، کاهش سطح شفافیت، کاهش درآمد عمومی دولت و اختلال کارایی در اقتصاد. در خصوص عدم کارایی یا غیرضرور بودن برخی از معافیت‌های مالیاتی در ایران مروری‌تجربه متفاوت در ایران و ترکیه بسیار درس آموز است، درحالی‌که در مناطق آزاد ایران شرکت‌های واردکننده، شرکت‌هایی مثل پرداخت‌یارها (شرکت‌های PSP) و بسیاری از شرکت‌های خدماتی برای برخوردار شدن از معافیت‌هایی مالیاتی دفاتر خود را در این مناطق تأسیس کرده‌اند، اما شرکت‌های فعال در مناطق آزاد ترکیه در طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها اعم از سرمایه‌گذاری در فناوری‌های بالا (پیشرفته)، تولیدات چرمی، تجهیزات انبارداری و ذخیره‌سازی مشغول به کار هستند. همچنین مهم‌ترین فعالیت موردتأکید دولت ترکیه، گسترش تولید صادرات‌محور است که آن را با ارائه مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی برجسته‌پذیری می‌کند. ازجمله معافیت‌های مالیاتی ارائه‌شده از سوی مناطق آزاد ترکیه می‌توان به معافیت از مالیات‌بردرآمد شرکت‌ها برای شرکت‌های تولیدی اشاره کرد.

براین اساس، با توجه‌به تجربه کشور در چند دهه اخیر، ضروری است رویکرد سیاست‌گذاران نسبت به اعطای معافیت تغییر کند و بسیاری از معافیت‌های مالیاتی مورد بازنگری قرار گرفته و حذف یا بازطراحی شوند. طبق اصول اقتصادی، مشوق‌های مالیاتی باید محدود، مشروط، ضابطه‌مند و متناسب با خروجی و اثربخشی باشند. در غیر این صورت به محلی برای سوءاستفاده و فرار مالیاتی بدون عایدی اقتصادی برای کشور تبدیل می‌شوند. معافیت‌ها و بخشودگی‌های مالیاتی نهایتاً منجر به کاهش مالیات پرداختی توسط مؤدی و در نتیجه، کاهش درآمدهای مالیاتی دولت می‌شود. به‌نوعی می‌توان گفت هر معافیت مالیاتی معادل پرداخت یارانه به فعالیت اقتصادی مربوطه است. به همین جهت به‌درآمد از دست‌رفته دولت از محل معافیت‌ها و بخشودگی‌های مالیاتی، مخارج مالیاتی گفته می‌شود.

لایحه دولت‌از سال ۱۴۰۲ در مجلس خاک می‌خورد

در خصوص حجم عظیم معافیت‌های مالیاتی آمار و ارقام به‌خوبی اهمیت معافیت‌های مالیاتی کشور که به‌اندازه کل درآمد مالیاتی قانون بودجه اسال بوده را نشان می‌دهد. براین اساس، باتوجه‌به نیاز کشور به کاهش کسری بودجه و کاهش وابستگی به نفت‌ست از طریق تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین مالی بودجه جاری دولت و همچنین عدم اثربخشی این معافیت‌ها، لازم است سیاست‌گذاری در این بخش مبتنی بر اطلاعات دقیق از نتایج اجرای سیاست‌ها صورت گیرد تا منابع از دست‌رفته در نتیجه معافیت‌های مالیاتی حاکمثر تأثیر را بر رشد اقتصادی به همراه داشته باشند و معافیت‌های مالیاتی به‌صورت هدفمند و کارا تخصیص یابند تا از اتلاف منابع عمومی جلوگیری شود. برای این مهم می‌بایست معافیت‌ها به شکلی اصلاح شوند تـسا در کنار حذف معافیت‌های غیرضرور و در نتیجه افزایش درآمدهای مالیاتی و کاهش اتکا به نفت، معافیت‌های مشـوق تولید و رشد اقتصادی نیز در کشور تقویت شوند. دراین خصوص، اولین گام ترسیم تصویر دقیقی از وضعیت بخش‌های مختلف در برخورداری از معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی است تا مشخص شود اصابت معافیت‌های مالیاتی به چه گروه شرکت‌هایی صورت می‌پذیرد.

مورد دوم، اجرای هرچه سریع‌تر حکم بند (پ) ماده ۲۷ قانون برنامه هفتم پیشسرفت در خصوص جذابیت زرای از فعالیت‌های غیرمولد، ساماندهی معافیت‌های غیرضرور و تقویت معافیت‌های منجر به رشد تولید، بیش از پیش ضروری به نظر می‌رسد. همچنین پرهیز از معافیت‌هایی که منجر به معافیت کامل به صورت بلندمدت می‌شود (نظیر برخی معافیت‌های فعالیت‌محور یا مکان‌محور)، می‌تواند از شکل‌گیری معافیت‌های با نرخ مؤثر صفر درصدی و آثار مخرب آن نظیر اجتناب مالیاتی از طریق انتقال سود بنگاه‌ها جلوگیری کند. لایحه «اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم» که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی در جلسه ۲۸ خردادماه سال ۱۴۰۲ به تصویب هیئت وزیران رسیده، در تاریخ ۱۷ آبان‌ماه سال ۱۴۰۲ توسط شهید رئیسی، رئیس‌جمهور دولت سیزدهم به مجلس ارسال شد. این لایحه بار دیگر در تاریخ ۲۶ آذرماه ۱۴۰۳ به تصویب هیئت وزیران رسید و این بار توسط دولت چهاردهم به مجلس ارسال شده است. لایحه مذکور از سال ۱۴۰۲ تاکنون در راهروهای مجلس خاک می‌خورد در صورت تصویب، می‌تواند تحول بزرگی را رقم بزند. در این لایحه بخش بزرگی از معافیت‌ها اصلاح شده است. مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی که طی سال جاری با عنوان «مالیات‌بردرآمد شرکت‌ها در ایران» منتشرش کرده، اذعان می‌دارد بررسی هرچه سریع‌تر این لایحه در مجلس شورای اسلامی، زمینه اصلاح و هدفمندکردن معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی را فراهم می‌سازد.

حجم معافیت‌های مالیاتی به عدد درآمدها رسیده است، لایحهٔ تعیین تکلیف این مسئله ۲ سال است خاک می‌خورد

و دومی فرار مالیاتی. در بررسی صورت‌های مالی شرکت‌های بزرگ عضو بورس، نرخ مؤثر مالیاتی بر آورده‌شده‌سازگار با نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش است. با توجه به انگیزه این شرکت‌ها در شناسایی سود و شفافیت اطلاعات و همچنین وزن آن‌ها در تعیین متوسط نرخ مؤثر و در نهایت حسابرسی دقیق‌تر شرکت‌های بزرگ توسط سازمان امور مالیاتی، به نظر می‌رسد علت اصلی اختلاف نرخ مؤثر و نرخ قانونی در ایران، معافیت‌ها و بخشودگی‌های مالیاتی است. به عبارتی، اختلاف نرخ قانونی با نرخ مؤثر مالیاتی در ایران بیشتر از سایر کشورهاست که نشان از گستردگی بیشتر معافیت‌های مالیاتی در ایران نسبت به سایر کشورهای مورد بررسی دارد.

معافیت‌هایی که عادلانه نیست

گزارش‌های پژوهشی نشان می‌دهد توزیع نرخ مؤثر مالیات در ایران کاملاً ناهمگن بوده و نرخ مؤثر مالیاتی شرکت‌های مختلف، دارای تفاوت زیادی با یکدیگر است، به‌طوری‌که طبق بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس، در سال ۱۴۰۰، بیش از نیمی از کل شرکت‌ها (حدود ۶۷ درصد) مشمول معافیت یا بخشودگی نشده‌اند و نرخ مؤثر مالیات آن‌ها بین ۲۴ تا ۲۵ درصد به دست آمده است. این در حالی است که ۱۴ درصد از کل شرکت‌های فعال، تقریباً از معافیت کامل برخوردار بوده و نرخ مؤثر مالیات آن‌ها بین صفر تا ۱ درصد قرار گرفته است. بررسی روند شرکت‌های معاف از مالیات در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰، از پایداری نسبی این روند حکایت دارد. ناهمگن بودن توزیع صرفاً محدود به شرکت‌های بزرگ یا کوچک نیست و توزیع نرخ مؤثر مالیاتی در سطح صدک نیز ناهمگن است. البته تراکم شرکت‌های تقریباً بدون معافیت در شرکت‌های متوسط بسیار بیشتر است و نزدیک ۸۰ درصد از شرکت‌های صدک ۱۰ تا ۹۰، دارای نرخ مؤثر مالیاتی بین ۲۰ تا ۲۵ هستند. همچنین به طور متوسط، در شرکت‌های بزرگ بهره‌مندی از معافیت‌های مالیاتی بیشتر از سایر شرکت‌هاست. در صدک ۱۱۰ شرکت‌ها (پرسودترین شرکت‌ها)، حدود ۵۷ درصد از کل شرکت‌ها دارای نرخ مؤثر کمتر از ۱۰ درصد هستند، درحالی‌که این نسبت در صدک ۱ تا ۹۰، معادل ۱۶ درصد است. همچنین درآمد از دست‌رفته دولت از محل معافیت‌ها و بخشودگی‌های مالیاتی، در صدک ۱۱۰ شرکت‌ها، معادل ۲ برابر کل مالیات قطعی این شرکت‌هاست، در حالی است که همین نسبت برای صدک ۱ تا ۹۰، معادل ۲۲ درصد است. لازم به ذکر است که ۹۱ درصد از کل سود شرکت‌ها در کشور نیز مربوط به شرکت‌های صدک ۱۱۰ (شرکت‌های پرسود) است. طبق این گزارش، از میان ۲۰۰ شرکت پرسود در سال ۱۴۰۰ حدود ۶۶ درصد آن‌ها دارای نرخ مؤثر مالیاتی کمتر از ۱۰ درصد بوده‌اند. تنها ۴ درصد از ۲۰۰ شرکت پرسود تقریباً مشمول معافیت یا بخشودگی نشده و نرخ مؤثر آن‌ها بین ۲۴ تا ۲۵ درصد قرار دارد. لازم به ذکر است این شرکت‌ها، ۷۱ درصد از مجموع سود قبل از مالیات تمامی شرکت‌ها در سال ۱۴۰۰ را تشکیل می‌دهند.

میلیارد تومان ناشی از معافیت‌های حقوق و دستمزد و ۱۵۱ هزار میلیارد تومان ناشی از معافیت فعالیت‌های تولیدی و معدنی ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم است. ۶۷ همت معافیت موضوع تسلیم اظهارنامه در موعد مقرر، ۴۷ همت مالیات بر سود سپرده‌ها، ۴۶ همت معافیت افزایش تمکین پرداخت مالیات (حمایت از خوداظهاری)، ۲۴٫۵ همت معافیت‌های ماده ۹۳۱ قانون مالیات‌های مستقیم، ۲۴٫۵ همت معافیت مالیاتی مالک مجتمع مسکونی بیش از سه واحد استیجاری و مسکونی، ۲۲٫۸ همت معافیت مالیاتی فعالیت‌های کشاورزی و حدود ۲۰ همت مربوط به فعالیت‌های اقتصادی در مناطق آزاد تجاری است. سایر بخش‌ها نیز بین ۲ تا ۱۱ همت معافیت مالیاتی دارند که در جدول گزارش حاضر لیست آنها آمده و بخشی از آن‌ها نیز در قالب ۱۵ مورد معافیت مالیاتی با رقم ۶۳ همت تجمیع شده است. همچنین بزرگ‌بودن رقم «سایر معافیت‌ها» نشان از عدم دقت کافی در محاسبه و ثبت جزئیات معافیت‌ها دارد.

معافیت ۸۵۰ همتی اشخاص حقوقی

مالیات بر اشخاص حقوقی در کنار مالیات بسر کالا و خدمات، یکی از مهم‌ترین پایه‌های مالیاتی در ایران است. ارقام عملکرد درآمدهای مالیاتی نشان می‌دهد در سال‌های اخیر، به طور متوسط یکسوم درآمدهای مالیاتی کشور، از محل این پایه مالیاتی تأمین شده است. این امر نشان از اهمیت این پایه مالیاتی در تأمین درآمدهای دولت دارد. یکی از موضوعات بسیار مهم در مالیات‌ستانی از اشخاص حقوقی، رعایت عدالت مالیاتی است. عدالت مالیاتی به معنی حمایت مؤثر، هدفمند، مشروط و موقت از بخش تولید جهت طی مراحل رشد و سر مایه‌گذاری است. بررسی‌ها نشان می‌دهد یکی از موضوعاتی که در ایران در حوزه مالیات اشخاص حقوقی به بی‌عدالتی و ناکارایی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی منجر می‌شود، اعطای حجم بالای معافیت‌های مالیاتی است که نه‌تنها هر روز بر تعداد آن افزوده می‌شود، بلکه بنابر گزارش‌های کارشناسی، ناکارآمدی و عدم کارایی این معافیت‌ها نیز بیش از گذشته آشکار شده است. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس و طبق برآورد سازمان برنامه‌و بودجه در ذیل لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، در سال جاری ۸۵۳ هزار میلیارد تومان از درآمدهای دولت به واسطه معافیت‌ها و بخشودگی‌های مالیاتی اشخاص حقوقی حاصل نمی‌شود. این رقم از این جهت حائز اهمیت است که رقم مذکور از کل رقم ۸۰۹ همت مالیات مصوب‌شده برای اشخاص حقوقی در همین سال بیشتر بوده و وصول آن می‌تواند اثر قابل توجهی بر پوشش کسری بودجه دولت و در نتیجه ایجاد ثبات اقتصادی داشته باشد. یکی از شاخص‌هایی که برای بررسی مالیات پرداختی شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد، نرخ مؤثر مالیات‌بردرآمد شرکت است. این عدد با تقسیم مالیات شرکت بر «سود شرکت قبل از کسر مالیات»، به دست می‌آید. از جایی که تمامی درآمدهای شرکت (اعم از معاف یا غیر معاف) در «سود شرکت قبل از کسر مالیات» لحاظ می‌شوند، می‌توان گفت در صورت عدم فرار مالیاتی، فاصله این شاخص از نرخ قانونی مالیات‌بردرآمد بیانگر اثر تجمعی معافیت‌ها، بخشودگی‌ها و مشوق‌های مالیاتی است. هرچه نرخ مؤثر مالیاتی شرکت‌ها از ۲۵ درصد کمتر باشد، بیانگر استفاده بیشتر شرکت از مشوق‌های مالیاتی است. بر اساس بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس از داده‌های بیش از ۳۰۰ هزار شرکت نشان می‌دهد نرخ قانونی ۲۵ درصد مالیات بر اشخاص حقوقی در ایران (برای اشخاص حقوقی تولیدی این نرخ ۲۰ درصد است) در میانه کشورهای جهان بوده و نزدیک متوسط کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی است، ولی درآمد مالیاتی محقق شده از این پایه مالیاتی به نسبت اقتصاد، بسیار کمتر از سایر کشورهاست. از میان ۱۸ کشور موردبررسی در سال ۲۰۲۱، تنها در ۱۲ کشور نسبت مالیات‌بردرآمد اشخاص حقوقی به تولید ناخالص داخلی کمتر از ایران است. همچنین این نسبت در ایران نصف متوسط کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی است. بر اساس این گزارش، درحالی‌که نرخ قانونی مالیات در ایران ۲۵ درصد بوده، اما نرخ مؤثر مالیاتی شرکت‌ها در کشور مان معادل ۷٫۴ درصد در سال ۱۴۰۰ برآورد می‌شود. دو علت محوری می‌توان برای توضیح این شکاف بیان کرد؛ اولی معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی است

مهدی عبدالهی دبیر گروه اقتصاد

معافیت‌های مالیاتی گسترده و بلندمدت در سال‌های اخیر مانع استفاده حداکثری از ظرفیت‌های مالیات‌ستانی در کشور مان‌شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در سطح جهان معافیت‌های مالیاتی با سه هدف مشروط، هدفمند و غیردائمی بودن مورد استفاده دولت‌ها قرار می‌گیرد. به اعتقاد اقتصاددانان، رویکردهای اتخاذشده در حوزه مالیات علاوه بر تأمین منابع مالی موردنیاز برای اجرای تکالیف بر عهده دولت، باید بتواند به‌عنوان ابزاری برای سیاست‌گذاری نیز مورد استفاده قرار گیرد. به اعتقاد آنان، به‌طورکلی معماری نظام مالیاتی باید به‌گونه‌ای باشد که منجر به افزایش در آمد دولت و کاهش استقراض برای تأمین مخارج گردد و از سوی دیگر کارگزاران اقتصادی را برای فعالیت بی‌انگیزه نکند. باین حال، حجم بالا و موارد متعدد معافیت‌های مالیاتی در اقتصاد ایران از یک‌سو و ناکارآمدی فعالیت‌های اقتصادی در بخش‌های مختلف از سوی دیگر، سبب به‌وجودآمدن برخی از چالش‌ها در اقتصاد شده که از جمله می‌توان به کاهش درآمدهای مالیاتی دولت، بی‌عدالتی در برخورداری از معافیت‌ها، عدم دسترسی مناسب به اطلاعات مالی و اقتصادی فعالیت‌های معاف از مالیات، افزایش زمینه اجتناب و فرار از مالیات، پراکندگی معافیت‌های مالیاتی در قوانین مختلف و افزایش درخواست مکرر در خصوص استفاده یا تمدید معافیت‌های مالیاتی اشاره کرد. در اهمیت معافیت‌های مالیاتی در ایران باید گفت رقم معافیت‌ها در کشور مان طی سال ۱۴۰۴ حدود ۲۰۲۶ همت برآورد شده است، رقمی که معادل کل درآمدهای مالیاتی پیش‌بینی‌شده در قانون بودجه سال جاری است. این موضوع سبب‌شده در دولت سیزدهم طی سال ۱۴۰۲ دولت «لایحه اصلاحات قانون مالیاتی مستقیم» را به مجلس بفرستد. این موضوع از همان زمان از سسوی مجلس بی‌پاسخ ماند و سبب شد دولت چهاردهم نیز بار دیگر در آذر سال ۱۴۰۳ لایحه را به مجلس ارسال کند، لایحه‌ای که به گفته کارشناسان تحول بزرگی در نظام مالیاتی کشور ایجاد خواهد کرد؛ اما تاکنون در مجلس خاک می‌خورد.

۲۰۲۶ همت معافیت مالیاتی!

مطابق بند (ب) ماده (۲۷) قانون برنامه هفتم، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است به‌منظور شفافیت حمایت‌های مالیاتی، به‌صورت سالانه فهرست تمامی تخفیفات، اعتبار مالیاتی، نرخ صفر، معافیت یا بخشودگی و ترجیحات مالیاتی و گمرکی را تهیه و میزان در آمد از دست‌رفته دولت ناشی از موارد مذکور را با توجه به استنادات قانونی مربوط به تفکیک محاسبه کند. سازمان برنامه‌و بودجه نیز مکلف به انتشار آن در قالب پیوست بودجه سنواتی است. در متن ماده واحده و جدول کلان لایحه بودجه ۱۴۰۴ به مجلس، این فهرست وجود ندارد، ولی در کتاب «تطبيق لایحه بودجه سال۱۴۰۴ با قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیش‌رفت» که همراه با بودجه به مجلس ارسال شده، فهرست درآمدهای از دست‌رفته دولت در پیوست آن قابل مشاهده است. طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس که با عنوان «بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴: درآمدهای مالیاتی» منتشر شده نشان می‌دهد برای سال ۱۴۰۴، برآورد مجموع درآمد در دست رفته دولت ناشی از انواع معافیت‌ها، بخشودگی‌ها و تخفیفات مالیاتی ۲۰۲۶ هزار میلیارد تومان است. این در حالی است که در لایحه بودجه ۱۴۰۴، میزان پیش‌بینی‌شده برای کل درآمدهای مالیاتی ۲۰۸۴ هزار میلیارد تومان است (بدون احتساب مالیات بر واردات این درآمدها، ۱۸۲۰ همت است). به عبارت دیگر، دولت تقریباً معادل مالیاتی که دریافت می‌کند، معافیت مالیاتی اعطا کرده است. بررسی‌های مرکز پژوهش‌های مجلس مبتنی بر اظهارنامه‌های اشخاص حقوقی نشان می‌دهد این وضعیت در سال‌های قبل نیز تقریباً به همین روال بوده و میزان درآمد از دست رفته دولت بیش از درآمدهای مالیاتی بوده است. بر اساس آمارهای ارائه شده از سوی سازمان برنامه‌و بودجه در کتاب «تطبيق لایحه بودجه سال۱۴۰۴ با قانون برنامه پنج‌ساله هفتم»، بزرگ‌ترین رقم مربوط به معافیت‌های مالیاتی، ۸۸۹ هزار میلیارد تومان درآمد از دست‌رفته ناشی از معافیت‌های مالیات بر ارزش افزوده است. پس از آن رقم ۳۵۴ هزار میلیارد تومان ناشی از سایر معافیت‌ها، ۲۱۶ هزار

ردیف	موضوع	مستند قانونی	مالیات از دست‌رفته (همت)
۱	مالیات ارزش افزوده	-	۸۸۹
۲	درآمدهای حقوق	ماده ۱۹، ۲۹ و ۲۹ ق.م.م	۲۱۶
۳	فعالیت‌های تولیدی و معدنی اشخاص حقوقی غیردولتی در واحدهای تولیدی یا معدنی	ماده ۲۳۱ ق.م.م	۱۵۱
۴	معافیت موضوع تسلیم اظهارنامه در موعد مقرر	ماده ۱۰۱ ق.م.م	۶۷
۵	۱۵ معافیت مالیاتی تجمیع شده	-	۶۳
۶	سود سپرده و جواز یا بانک‌ها و مؤسسات اعتباری غیربانکی مجاز	موضوع بندهای ۴ تا ۱۵ ماده ۵۴۱ ق.م.م	۴۷۲
۷	افزایش تمکین پرداخت مالیات (حمایت از خوداظهاری)	تبصره (۷) ماده (۵۰۱) و تبصره ماده (۱۳۱) ق.م.م	۴۶٫۴
۸	معافیت‌های ماده ۹۳۱ قانون مالیات‌های مستقیم	بند (الف، ب، ج، د، ه، ز، ح، ط، ی، ک) ماده ۹۳۱ ق.م.م	۲۴٫۵
۹	مالک مجتمع مسکونی بیش از سه واحد استیجاری و مسکونی	ماده ۳۵ و ۷۵ ق.م.م	۲۴٫۵
۱۰	فعالیت‌های کشاورزی و دامپروری	ماده ۱۸ ق.م.م	۲۲٫۸
۱۱	فعالیت‌های اقتصادی در مناطق آزاد تجاری	ماده ۳۱ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری	۱۹٫۹
۱۲	واحدهای تولید فناوری مستقر در شعاع معافیت و معادل هزینه‌های تحقیقاتی	بند «د» و «س» ماده ۲۳۱	۱۰٫۹
۱۳	کالا‌های فروش‌رفته در بازار بورس کالا ۵۲ درصد و بیشتر سهام شناور آزاد	ماده ۳۴۱ ق.م.م	۱۰٫۹
۱۴	شرکت‌های دانش‌بنیان	ماده ۳ و ۱۱ قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان	۹٫۳
۱۵	درآمدهای خدماتی بیمارستان‌ها، هتل‌ها و مراکز گردشگری اشخاص حقوقی غیردولتی	ماده ۳۲ ق.م.م	۹٫۲
۱۶	معافیت واحدهای اقتصادی واقع در شهرک‌های صنعتی یا مناطق ویژه اقتصادی	بند (پ) ماده ۲۳۱ ق.م.م	۸٫۲
۱۷	درآمد حاصل از صادرات کالا‌های مختلف به‌صورت عبوری (ترانزیت) به ایران	تبصره یک ماده ۱۴۱ ق.م.م	۸
۱۸	معافیت برای سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته	رئیف (د) بند (ث) ماده ۲۳۱ ق.م.م	۶٫۸
۱۹	درآمد حاصل از صادرات مواد خام؛ با اعمال سود (زیان) حاصل از تسعیر ارز ناشی از صادرات	قسمت اخیر ماده ۱۴۱ ق.م.م	۵٫۱
۲۰	معافیت شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی	تبصره (۶) ماده (۵۰۱) ق.م.م	۴٫۵
۲۱	معافیت تأمین مالی پروژه یا طرح و سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی در قالب عقود مشارکتی	ماده ۸۳۱ مکرر ق.م.م	۴٫۵
۲۲	واحدهای پژوهشی واقع در پارک‌های علم‌وفناوری و شهرک‌های فناوری	ماده ۹ قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان	۴٫۴
۲۳	صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی و شرکت‌های تعاونی روستایی، عشایری	ماده ۳۳۱ ق.م.م	۳٫۹
۲۴	شرکت‌هایی که سهام در بورس پذیرفته شده – کمتر از ۵۲ درصد سهام شناور آزاد	ماده ۳۴۱ ق.م.م	۳٫۳
۲۵	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های غیرانتفاعی اشخاص موضوع ماده ۹۳۱ در اجرای تبصره (۱)	تبصره ۱ ماده ۹۳۱ ق.م.م	۳٫۲
۲۶	کالای فروش رفته در بازار بورس کالا – کمتر از ۵۲ درصد سهام شناور آزاد	ماده ۳۴۱ ق.م.م	۳٫۲
۲۷	درآمد حاصل از صادرات محصولات کشاورزی؛ با اعمال سود (زیان) حاصل از تسعیر ارز ناشی از صادرات	صدر ماده ۱۴۱ ق.م.م	۲٫۶
۲۸	درآمد ناشی از فعالیت‌های انتشاراتی و مطبوعاتی و فرهنگی	بند (ل) ماده ۹۳۱ ق.م.م	۲٫۴
۲۹	سایر معافیت‌ها	-	۳۵۴
مجموع معافیت‌های مالیاتی			۲۰۲۶

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس به نقل از کتاب تطبیق لایحهٔ بودجهٔ سال ۱۴۰۴ با قانون پنج‌سالهٔ هفتم پیشرفت